

2011.545.1

443VA

R [redacted] 1 [redacted] 1 [redacted] Sz.

R [redacted] 1 [redacted] Gy [redacted]

"Oly korban éltem én e földön,"

Radnóti Miklós

Messzire kell mennem gondolatban!

Ma vagyok 69 éves. Egy vidéki városban nőttem fel Baján. "Baját a Duna és annak holt ága a Sugovica öleli körül. A sugovicai-parton voltak a strandok és a csónak kikötők. - ezek a létesítmények még ma is ott találhatók -".

Ugyanolyan gyerek voltam, mint a többiek. Semmi különbség nem volt köztünk. Nem tudtuk, hogy ki hová tartozik, kinek ki az Istene. Egyformán játszottunk, egyformán veszekedtünk, egyforma boldog nyarakat töltöttünk a Sugovica partján.

Jó dolgunk volt, sokat ünnepeltünk, hiszen az iskolában minden felekezet ünnepét megtartottunk. Tudniillik Baján más felekezeti iskolák is voltak.

Nagyon szerettem tanulni, minden vágyam az volt, hogy magyar-történelem szakos tanárnő legyek. Az elemi és a polgári iskolát is tiszta kitűnő, kiváló tanulóként végeztem, ezért végig teljes tandíjmentességet élveztem, ami akkor nagyon nagy anyagi segítséget jelentett, hiszen Édesanyánk egyedül nevelt bennünket az öcsémmel.

A bizonyítványomnak köszönhettem, hogy felvettek a zárda tanítónőképző intézetébe, szintén tandíjmentesen. A boldogságom határtalan volt. Ez egy évig tartott. A második tanév megkezdése előtt, egy augusztusi este jött az iskolaszolga és személyesen hozta vissza a bizonyítványomat egy levél kíséretében, amelyben közölték, hogy a zsidótörvények értelmében Magyarországon zsidó diák nem tanulhat. Ekkor 1942-öt írtunk. Úgy hiszem, ekkor kezdődött a felnőtt korom.

Mehettem volna kereskedelmi iskolába, de zsidónak már ott sem volt hely. Így csak az a lehetőség maradt, hogy Édesanyám kis üzletébe szerződtem be inasnak.

Azt a szeptember elsejét, míg élek nem felejttem el. Fuldokoltam a zokogástól - a társaim évnyitóra mentek, én meg úgy éreztem magam, mint egy megbélyegzett. Még nem tudtam, hogy miért, de már nem tartoztam közéjük!

Pedig ez még csak a kezdet volt. Az élet ment tovább, egyre több megszorítással. Magyarország Németország oldalán háborúban állt.

A férfiakat behívták katonának. A zsidó férfiakat munkaszolgálatra, sárga karszalaggal jelölve. Hozzánk, Bajára is sokan jöttek.

Voltak, akiket a frontra vittek, voltak egy párán szerencsések, akiket belső szolgálatra osztottak a jugoszláviai mészárlás után. A szerencsések közül néhánynak néha kimenőt adtak.

Ők is fiatalok voltak, mi is, ezért néhány felejthetetlen délutánt töltöttünk el együtt. Ez az erdélyi csapat hidat építeni volt ide vezényelve. Ők már nagyon sokat láttak és tudtak, néha meséltek is, de keveset, mert nem akartak minket teljesen elrémisztetni. Azért lassan tudatosították bennünk, hogy a java még hátra van. Ez így is lett.

1944. március 19-én bejöttek a németek, s elkezdődött a rémálomnak tűnő valóság. Nagyon rövid időn belül fel kellett varrni a sárga csillagot. Ekkor kezdtem megérteni, hogy mégis más vagyok, mint a többiek. Voltak akik elfordultak, voltak akik szégyenlősen köszöntek, és nagyon kevesen olyanok, akik nyíltan kimutatták a barátságukat. Sajnos ezek voltak kevesebben.

Fiatal voltam, gyönyörű tavasz volt, de csak a legrosszabbra lehetett gondolni, ami úgy nézett ki, hogy nincs tovább!

Naponta hoztak újabb és újabb intézkedéseket, azért hogy teljesen tönkre tegyenek minket. A zsidó lakosság számára kijelölték a gettó területét, de még egyelőre élhattünk otthonainkban.

Természetesen az üzleteket bezárták, azokat át kellett adni. Kötelesek voltunk beszolgáltatni a rádiókat és az ékszereket.

Az öcsémrel együtt jártunk napi 10 órát a kertészképző intézetbe dolgozni. Azt beszéltek, ha valaki dolgozik, akkor az otthonában maradhat.

Közben Édesanyám készítette a mindenkinek engedélyezett és kötelezővé tett 50 kg-os hátizsákot, ami arra a célra kellett, hogy ha bárhová költöztetnek bennünket, csak ezt vihetjük magunkkal.

Elérkezett 1944. június 5. Pünkösd vasárnap.

Rendőrök keltettek. Annyi időt adtak, hogy felöltözzünk, magunkra vegyük hátizsákunkat, majd az utcánk elején levő kis térre tereltek bennünket. Nagyon riadtak voltunk, nem tudtuk, hová visznek, mi lesz velünk.

Dél felé elindítottak a megyeháza felé, ami tulajdonképpen nem volt távolság, de az idősek, gyerekek a nehéz hátizsákot cipelve nagyon nehezen vonszolták magukat. Az idős emberek hátrahagyva egy élet munkáját, annak minden örömét, otthonuk féltve őrzött emlékeit, reményét, amit mindenki úgy érzett, soha nem találja meg újra. Kevesen is találták meg.

A megyeháza udvarán átvettek bennünket a csendőrök. Sok kíváncsi ember verődött össze, de mindenkit elkergettek. Tűzött a nap, de már nem lehetett sehová sem menni, csak vártunk.